

STICHTING KRUISEN EN KAPELLEN IN LIMBURG

Swalmerstraat 52 - Postbus 470 - 6040 Roermond - Tel. 0475 - 386 888

NIEUWSBRIEF NR. 20

JANUARI 2002

TWINTIG.

De Werkgroep Kruisen en Kapellen van Veldeke-Venray bestond tien jaar. Dat kon niet onopgemerkt voorbijgaan. Daarom werd besloten een open dag te organiseren. De werkgroep stelde voor om die tot een provinciale contactdag te maken. Dat idee viel bij ons in goede aarde. Op 7 september 1991 kregen belangstellen uit heel Limburg een gevarieerd programma aangeboden. Hoorden over de organisatie van de Werkgroep. Zagen in hun atelier hoe van waardevolle beelden een getrouwe copie werd gemaakt. Na een busrit langs kruisen en kapellen, was er nog gelegenheid om even na te praten. Daarbij vroeg hun voorzitter, Koos Swinkels, of het niet goed zou zijn een periodiek uit te geven om ook zo met elkaar in contact te blijven. Dat voorstel was het overdenken meer dan waard. Over de opzet moest wel goed nagedacht worden. In juni 1992 verscheen de allereerste Nieuwsbrief. .

Vandaag komt, na tien jaar, NR.20 in de bus. Ons contactblad voldoet aan de verwachtingen. Verdeeld over een aantal vaste rubrieken wordt voor ieder belangrijke informatie doorgegeven. Plaatselijke en regionale stichtingen of werkgroepen dragen er hun steentje aan bij. Zo lazen wij over het verplaatsen van grotere en kleine kapellen. Over het kindje Jezus in Panheel. Over een schakelstation dat tot St Blasiuskapel werd. Over heel praktische zaken als de kosten die verbonden zijn aan de overdracht van een wegkruis of kapel. En de adressen van bij ons bekende groepen en particulieren.

Dankzij de Nieuwsbrief konden wij informatie geven over de 'Inventarisatie-2000'. Onze archiefgegevens met betrekking tot kruisen en kapellen zijn immers voor een belangrijk deel verzameld in de jaren vijftig en zeventig van de vorige eeuw. Het bleek daarom nodig die gegevens te actualiseren. Het huidige bestand aan kleine monumentjes van vroomheid in de provincie vast te leggen.

We keken danook verrast op toen er half augustus een brief kwam van het Monumentenhuis Limburg. Een uitnodiging voor de nazomercon-

tactavond. Elk jaar weer wordt zo'n bijeenkomst georganiseerd samen met het Nationaal Contact Monumenten (NCM). Deze avond was gewijd aan de actualisering van het monumentenregister. Je vindt daarin gegevens over zo'n 60.000 rijksmonumenten. Omdat het huidige register in de jaren zestig tot stand kwam, is veel informatie verouderd. Ook de omschrijvingen van de monumentale waarde, zijn vaak verouderd. Vandaar dat men het register in de komende jaren nog eens tegen het licht wil houden. De exacte ligging van elk object wordt daarbij vastgelegd. Oude gegevens, waar nodig, met nieuwe aangevuld. Bij gebouwen kijkt men niet alleen naar exterieur en interieur, maar ook naar de omgeving. Het sluit allemaal naadloos aan op de vragen die bij onze 'Inventarisatie-2000' gesteld worden. Met dat verschil, dat wij niet over een digitale kaart beschikken. Wij maken gebruik van de oude, vertrouwde Topografische kaart van Limburg.

Op de contactavond werd verteld over het waarom en hoe van dit project. Over de betekenis en consequenties ervan voor het beleid in de toekomst. Wij hebben het ervaren als een steuntje in de rug. Het heeft zin om opnieuw te kijken naar alle monumentjes van vroomheid in Limburg. Om de gegevens in ons archief aan te vullen met, of te vervangen door nieuwe. Daarbij werd nu al duidelijk hoe belangrijk het is om dit keer ook de vrijstaande beelden bij de inventarisatie te betrekken. Van meerdere kanten hebben wij de ingevulde vragenlijsten al ontvangen. Elders is de bestandsopname nog niet afgerond. Zijn straks alle gegevens verwerkt, dan is ons centraal archief weer bij de tijd. Een bron van informatie ook voor plaatselijke en regionale Stichtingen en Werkgroepen die, naast particulieren, sinds jaar en dag betrokken zijn bij behoud en beheer.

Actualiseren. Speelt dat ook niet bij de jaarwisseling? Even stilstaan. Overdenken of wat wij doen en bewust nalaten, wat wij zeggen en met opzet verzwijgen, nog wel van deze tijd is. Ik wens ieder van harte een gezegend nieuw jaar toe. Vrede en alle goed.

dr G.C.M. Egelie scj, voorzitter.

WEGKRUIS LAAR

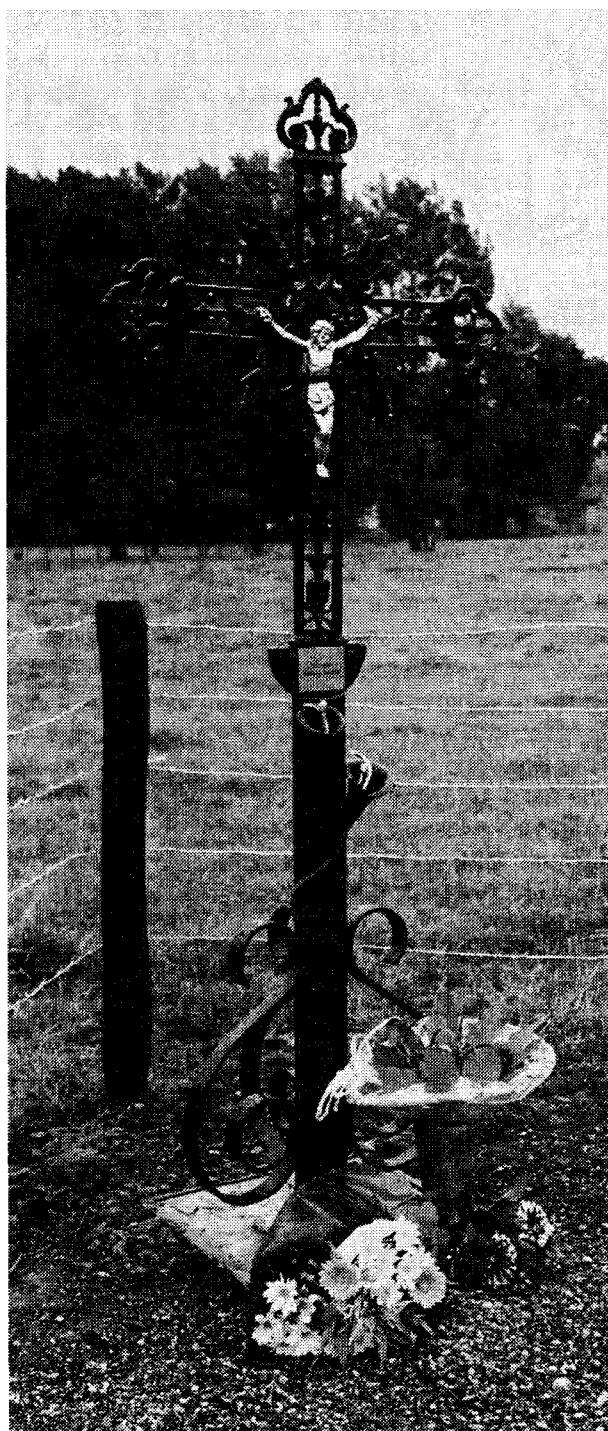
De voormalige gemeente Wijnandsrade bestaat uit het gelijknamige kerkdorpje en de omringende buurtschappen Swier, de Bongard, Vink, Brommelen en Laar. Optisch gezien lijkt Laar daarvan het minste met Wijnandsrade op te hebben, Als onsamenhangend vlekje huizen wekt het eerder de indruk onderdeel uit te maken van het naburige Hellebroek, een buurtschap die sinds mensenheugenis met Nuth is verbonden. Laar ligt tegen de grens van de gemeente Heerlen nog net op het grondgebied van de gemeente Nuth. Het bestaat uit een tweetal eeuwenoude boerenhoeven en een handvol jongere woonhuizen; ruw van elkaar gescheiden door een drukke autoweg en het spoor.

Bij een grootschalige gemeentelijke herindeling werd Laar in 1982 aanvankelijk bij Heerlen ingedeeld, maar de historische band met Wijnandsrade en Nuth bleek zo sterk, dat het enkele jaren later bij een grenscorrectie weer met deze meer dorpse gemeenschappen werd herenigd.

Tot voor kort was Laar het enige gehucht van Wijnandsrade zonder religieus landschapsmonument.

De plaatselijke heemkundevereniging greep een opvallende schenking door het echtpaar Duyf uit Heerlen aan om die 'witte vlek' weg te werken. De heer en mevrouw Duyf troffen eind jaren negentig bij hun verhuizing naar de Vrussemigerweg in hun achtertuin onder de struiken een verwaarloosd smeedijzeren kruis aan. Navraag bij de vorige bewoners, de familie Wahl, leerde dat deze het kruisbeeld tijdens een wandeling 'ergens in de regio' hadden gevonden en meegenomen. Uit de oorspronkelijke vormgeving en een inscriptie valt af te leiden dat het kruis naar alle waarschijnlijkheid afkomstig is van een kerkhof. De dorpsmid van Wijnandsrade, Theo van Oppen, heeft het verwaarloosde kleinood ten behoeve van de nieuwe bestemming volledig gerestaureerd en van een nieuw onderstel voorzien.

Een aangrijpende aanleiding heeft daarna de plaats van dit gerenoveerde kruis bepaald. Op 6 maart 2001 verongelukte de veertienjarige Naomi Verkerke uit Nuth, op weg van huis naar school, nabij de onbewaakte spoorwegovergang van Laar. In nauw overleg met haar ouders heeft de heemkundevereniging van Wijnandsrade in de zomer van dat jaar dit nieuw wegkruis nabij de onheilsplek geplaatst; in de berm van het Laardervoetpad en de beemden die dit gehucht van kasteel Hoensbroek scheiden. Het monumentje werd op zondag 2 september 2001 door pater van Heijst, pastoor van de H. Bovoparochie van Nuth, tijdens een sobere en ontroerende plechtigheid ingezegend als het wegkruis van Laar en

Wegkruis LAAR

tevens als memoriekruis ter nagedachtenis aan Naomi Verkerke en alle andere slachtoffers die het spoor hier in de loop der jaren heeft gemaakt. Het ranke wegkruis staat in een afgeschermd perkje aan de rand van een langgerekt weiland. Een goudkleurig corpus siert het wijnrood geverfde kruis. Op het onderstel is kunstzinnig een aronskelk verwerkt. De eenvoudige spreuk "Ich wös dats-te kaoms" completeert het geheel.

Wiel Oehlen

MINICURSUS AFGIETEN EN RESTAUREREN VAN VELDKRUISEN

De Venrayse Stichting Kruisen en Kapellen beschikt over een ruim eigen atelier. Vrijwilligers maken daar mallen van kruisbeelden, gieten af in beton en kunststof en herstellen beschadigingen. De meeste kennis binnen de groep is in de afgelopen 20 jaren vergaard met vallen en opstaan en er wordt nog steeds gestreefd naar verbeteringen. De medewerkers hebben in de afgelopen jaren kunnen vaststellen, dat hun aanpak model staat voor zeer veel zusterorganisaties in de provincie. Geregeld wordt er dan ook, al of niet via de Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg te Roermond, contact gezocht met Venray. De vragen betreffen hulp of technisch advies. Zo ook in het eerste weekend van september, toen de groep een kraam bemande in Thorn bij gelegenheid van het 75 jarig bestaan van Veldeke. De groep vroeg daar aandacht voor het behoud van ons cultureel erfgoed.

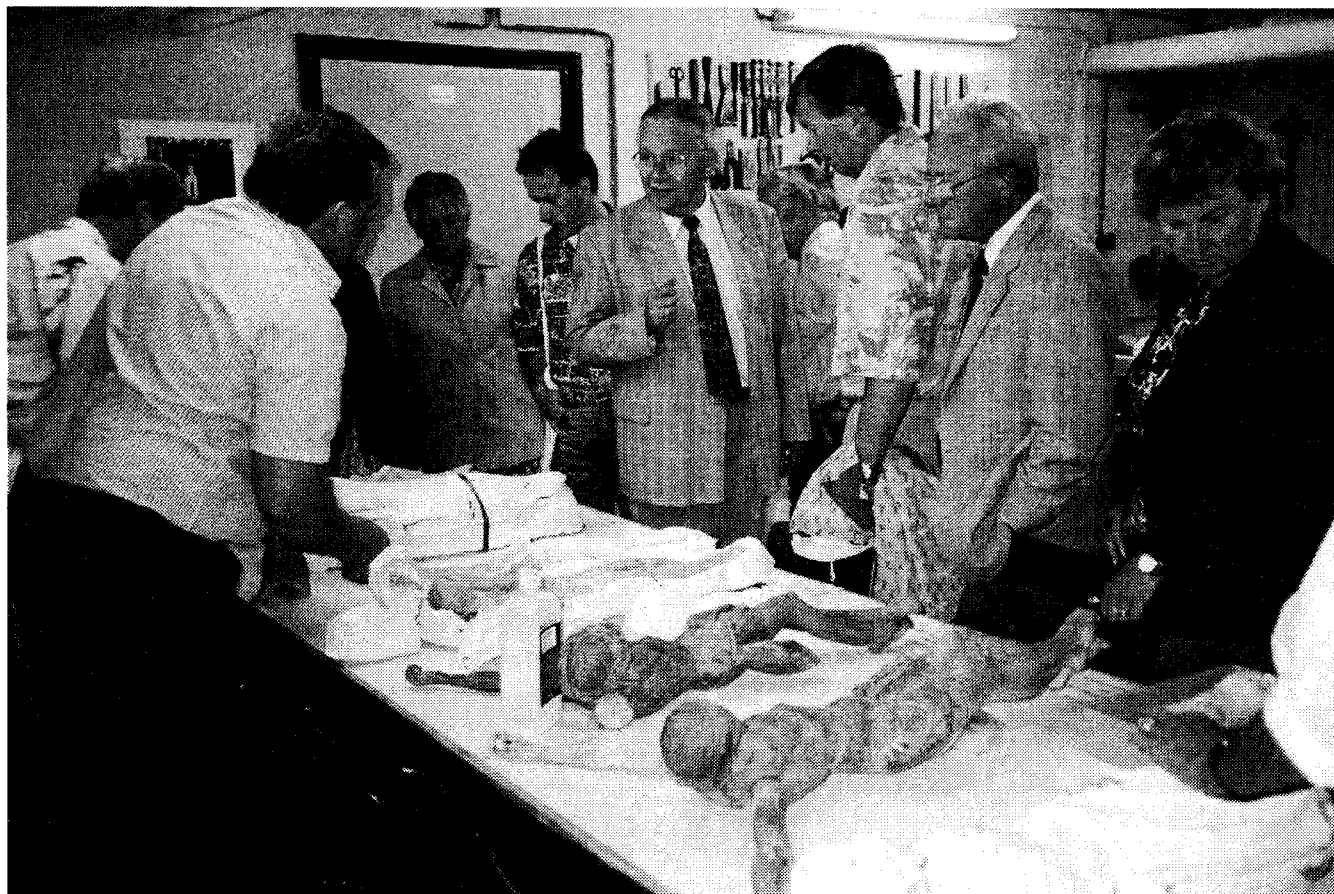
De Venrayse stichting is niet bij machte om voor de zustergroeperingen herstelwerk te verzorgen. Er is zoveel vraag, dat ze dan amper haar eigen werk zou kunnen doen. Wat ze wel wil is het tegemoet komen aan de wens van diverse Limburgse groepen, die zich met het onderhoud van ons kleine religieuze erfgoed bezig houden, een kleine cursus te verzorgen in het afgieten en herstellen van veldkruisen.

In het komende voorjaar wordt in het Venrayse atelier een cursus verzorgd. Na afloop kunnen de deelnemers voldoende vaardigheid en kennis van de basistechnieken hebben verworven om zelfstandig aan de slag te gaan.

De cursus wordt gegeven op de donderdagen 28 februari, 7, 14 en 21 maart 2002, telkens van 19.30 uur tot 22.00 uur in het atelier. De kosten bedragen f 200,- of Euro 91,- per persoon te voldoen bij inschrijving. Er is ruimte voor maximaal 8 deelnemers.

Belangstellenden kunnen zich aanmelden bij Koos Swinkels te Venray, tel. 0478-58.46.31. Bij voldoende belangstelling zal de cursus in het najaar 2002 herhaald worden.

Contactdag te Venray.

INVENTARISATIE 2000 VORDERT GESTAAG

De grootschalige inventarisatie van alle Limburgse kruisen en kapellen heeft al een aantal volledig ingevulde vragenlijsten opgeleverd.

Uit de eerste resultaten blijkt wel, dat het nodig was om het gegevensbestand op te frissen. Er is natuurlijk het een en ander hetzelfde gebleven in vergelijking met de jaren zeventig, maar een flink aantal gegevens is sterk veranderd.

In Roermond wordt met grote belangstelling uitgezien naar de rest van de lijsten.

Een aantal organisaties in de provincie heeft aangegeven bezig te zijn met de inventarisatie, maar heeft het werk nog niet afgerond. Dat komt wel voor elkaar.

Zorgelijker is de toestand op de plekken, waar onze secretaris nog steeds geen reactie heeft gekregen uit het veld. Nog voor half januari zullen de groepen in die gebieden opgebeld worden door leden van de begeleidingscommissie van onze stichting om een beeld te krijgen van de situatie. Wij streven ernaar om de dekking van het onderzoek provinciebreed te krijgen.

De inventarisatie is van groot belang voor de organisaties ter plaatse als eigen neerslag van gegevens en voor ons als algemeen overzicht en bronnenmateriaal. Daarnaast heeft de Fordfoundation haar waardering in landelijk perspectief uitgedrukt door een prijs van f 7.500,-. Bovendien is het provinciebestuur, op de hoogte van dit werk, bereid om een substantiële bijdrage te leveren. In het provinciehuis is men bezig met het ontwikkelen van cultuurhistorische waardekaarten, die gebruikt gaan worden in het Provinciaal Omgevingsplan Limburg. De kaarten krijgen een functie bij het ontwerpen van bestemmingsplannen. In het kader van een van de komende basiskaarten, die de monumenten als onderwerp heeft, biedt de provincie aan om de gegevens uit onze inventarisatie op schijf te zetten. Omdat op die manier onze gegevens digitaal worden opgeslagen, zullen ze naderhand ook voor u gemakkelijk toegankelijk zijn. Dat doet de zaak alleen maar goed.

Voorwaarde is wel dat de lijsten halverwege 2002 ingevuld moeten zijn. Van onze kant derhalve een zeer dringende oproep om hiermee rekening te houden.

Hopelijk vragen we niet teveel in het belang van ons allemaal.

ADRESWIJZIGINGEN

55 MARGRATEN wijzigen als volgt:
Stichting kruisen en kapellen Margraten
secr. Jo Purnot
Julianastraat 10
6267 CK Cadier en Keer
tel: 043-40.71.385
e-mail jhmgpurnot@wxs.nl

In verband met bovenstaande adreswijziging inclusief naam secretaris, telefoon, e-mail en fax willen wij in de volgende lijst van werkgroepen ook deze gegevens opnemen. Gelieve ons die informatie bij gelegenheid door te geven.

MEDEDELINGEN

De werkgroep kruisen en kapellen Sittard deelt ons mee, dat zij door een oproep in de krant een aantal kruisen, kruisjes en corpora heeft verworven. De werkgroep wil andere werkgroepen in de provincie hiervan mee laten profiteren. U kunt contact opnemen met:
Mw. A.Weekers-Peters
Hasselholtstraat 13
6136 BL Sittard
tel: 046-45.18.731

